

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Batavia; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Coindre N.V. — Goes

Postrekening Nummer 406040 ten name van
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES
Telefoon 2424

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar
Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

INHOUDE: Hoofdart.: De kerk in het eindgericht, 2. — Uit de Schrift: De wang geboden (Jes. 50:6). — Kerk. leven: Pluriformiteit. — Theol. Hoogeschool. — Fata Academia 1949. — Kerkbouw. — Zeg „HET“ met lepeljes. — Wierook voor den nieuwen afgod: Kalamazoo-Meppel. — L.Z.H. en oecumenisch bedrijf. — De dubbele moraal ont-

maskerd. — Verdrukking. — Op en om 't kerkplein: 's Levens rechte baan. — Pop. Wetensch. Schetsen: Kerk en Koninkrijk Gods, 8. — Boekbespreking. — Gezins. leven. — Uit de Buitenl. Kerken: Zeg mij, wie Uw vrienden zijn! — Groninger Brieven. — Perschoon. — Kerk. nieuws.

graag, dat de groote Vier het eens zijn en men applaudisseert, als onze minister weer eens zijn naam zet onder een pact; weer een stap op weg naar den wereldvrede. En op de scholen moet je de kinderen begrip bijbrengen voor de U.N.O., voor de Vereenigde Naties.

De Kerk in het eindgericht (II)

HOOFDARTIKEL

En ik geloof, dat U nu ook verstaat één van de bijzonderheden uit Openbaring 13: die kwestie van den doodelijken slag, die dat beest ontvangt. Want als dat zesde beest er geweest is, dan gaat het immers anders dan voorheen. Dan wordt dat Romeinsche wereldrijk niet weer in de historie vervangen door een nieuwe wereldmacht, die haar plaats inneemt; maar dan spat dat rijk restloos uiteen in een massa staten en staatjes. Dan komt de moderne tijd in de geschiedenis, een tijd waarin de kaart zeer grillig geteekend is, waarin elk volk zijn nationale zelfstandigheid proclameert en zich neutraal probeert te houden, de tijd van vele botsingen. Maar niet één keer lukt het om in die periode de oude wereldmacht van Babel te openbaren; het wordt wel geprobeerd: Lodewijk XIV en Napoleon en Hitler — maar het mislukt telkens weer. De heele nieuwe geschiedenis is één aaneenschakeling van oorlogjes tusschen allerlei aparte naties, die vastberaden hun zelfstandigheid verdedigen. En dus schijnt het in die periode tusschen het zesde en het zevende wereldrijk, alsof inderdaad dat oude monster nu een doodelijken slag heeft gekregen, zoo definitief dat het niet meer kan opstaan en dat dus de heele historie verder zal gaan in den stijl van vandaag, met vele volken en naties en met veel nationale grenzen en afscheidingen. En 't streven naar 'n wereldrijk, dat den duivel altijd heeft bezield en waarin hij zijn macht heeft gezocht, schijnt niet meer op de been te kunnen komen.

Maar Johannes zegt tot ons: Pas op dat je je niet vergist. Kijk uit je oogen en geloof het woord van God. Want met dien ondergang van het Romeinsche wereldrijk heeft de satanische organisatie der zonde wel schijnbaar den nekslag ontvangen, zoodat menschelikerwijze er geen kans op is dat ze zich ooit herstellen gaat. Maar wat niemand mogelijk zou achten — gezien de eeuwige botsingen en de tegenstrijdige belangen, de permanente spanningen tusschen al die volken — dat lukt op den duur toch. De eenheidsgeest en de federatie wint het van alle particularisme en van alle nationale zelfstandigheid en ook van allen nationalen trotsch. En tenslotte krijgt die eenheidsgeest weer een belichaming in een wereldrijk. En dan staat dus tegen al'e verwachting in dat oude monster, dat de eeuwen door, God heeft gelasterd en zoo veel dood en verwoesting heeft gezaaid — dan staat dat oude beest wonder boven wonder tenslotte weer op. Dan begint weer de goddeloosheid, waarvoor Daniël heeft gesidderd en Johannes ook; en dan krijgt de kerk weer te maken — het als Israël in de dagen van Jezus — met het monster der zonde, dat de kerk benaamt en alle volken dwingt met een ijzeren scepter. En dan gaan ze allemaal aanbidden dat beest in zijn zevenden kop, het wereldrijk dat uit de doodelijke versplintering van eeuwen zich heeft hersteld en dat nu zijn grooten triomf openbaart. Nu, dan hoef ik me niet aan voorspellingen te wagen, maar dan zeg ik heel simpel: dien zevenden kop beginnen wij vandaag te zien. Het is toch waar, dat het zevende wereldrijk in den maak is? En weet U wat het meest verbazingwekkende is en het meest gevaarlijke ook? — Het

gaat allemaal volmaakt geruischloos. In den oorlog het Atlantisch Handvest: nu ja, wij zaten met de Duitschers, en de Engelschen en de Amerikanen ook, en je moest je wel aaneensluiten; het was een eisch van den tijd, wat kon je anders doen? En als je nog een toekomst hebben wilt, dan moet je niet meer denken over neutraliteitspolitiek zooals vroeger en niet te parmantig op eigen beentjes willen staan. Je moet eenvoudig je voegen naar den eisch van het oogenblik. En na den oorlog gaat het als een vloedgolf door de wereld: U.N.O., Veiligheidsraad, Vereenigde Naties, Atlantisch Pact,.... En Nederland doet mee. — Natuurlijk, zeggen we allemaal. — De Benelux komt en Nederland doet mee. Want als je niet meedoet, dan komt er een nog gruwelijker oorlog misschien, met atoombomben; en als je economisch een toekomst wilt hebben, dan moet je internationaal denken, handelen en spreken. En de Vereenigde Staten van Europa zijn in den maak. Er staat in de courant, dat daarover voorloopige besprekingen zijn gevoerd — een onopvallend berichtje maar — maar het gaat komen. En als de Veiligheidsraad roet in het eten gooit, zoals in Indië, dan mopperen we allemaal; en als je het gescharrel ziet van den laatste tijd, dan pruttel je wel vooral als je kinderen daar zijn. En anderen vragen zich af, of je wel voordeel zult hebben van de Benelux. Maar een oorlog is ook niet alles! We moeten kiezen of deelen en we moeten een offer brengen, een nationaal offer. Het is toch maar een heel simpel feit, dat Nederland niets meer in Indië te zeggen heeft, maar de U.N.O.? En als het er op aankomt, is Montgomery toch opperbevelhebber ook van onze soldaten? Als je dat ziet, behoeft je niet veel woorden meer te verspillen. Dan kunnen we Oranje dragen en de Nederlandsche vlag uitsteken en spreken over den Nederlandschen leeuw, maar Nederland wordt net als alle andere volken opgelost in den eenheidsstaat. En dan maakt de courant heel wat drukte over wat grenscorrecties, een paar meter grond, en stelt de regering de kwestie van vertrouwen; maar het was volmaakte waanzin, omdat op het oogenblik dat men de grenspaaltjes verzet en het grondgebied uitbreidt, men bezig is door alle grenzen eenvoudig de spon te halen. Maar het gaat geruischloos. En alle naties worden opgelost in het wereldrijk.

Wij zien de contouren van den zevenden kop, elken dag sterker. Natuurlijk, dan maken we ons nijdig dat onze troepen uit Djocja zijn teruggetrokken; een schande voor de Nederlandsche vlag, een beleediging van ons land, een hoer voor onze jongens die hun leven voor niets hebben gewaagd. Wil ik U wat zeggen? Over een half jaar zijn we het vergeten en over 25 jaar weten onze kinderen niet anders, of het hoort zoo. Maar dan zullen we ook aan den lijve ondervinden, dat het beest van zijn doodelijke wonde genezen is!

Wij houden ook ons hart vast, als de Russen grinnig doen in Berlijn. En als, zooals bij de oefeningen van laatst, de bommenwerpers weer overtrekken, dan zegt men: zou er iets aan de hand zijn? En als de Russen wat vriendelijker doen, dan halen we weer verlicht adem: nog geen oorlog. En iedereen wil toch

Maar over den zevenden kop zwijgt iedereen. En het beest kan inderdaad lachen. Want de stemming is toch zoo, dat iedereen misschien nog een zekeren „hang“ naar de traditie heeft en daarom het nog niet al te graag doet. Maar allen zeggen: het is een noodzaak van den tijd. En morgen kunnen ze zoo allemaal het beest gaan aanbidden: nooit meer oorlog, en welvaart, dank zij de Vereenigde Naties. Misschien moet er eerst nog niet de Russen gevochten worden, maar dan: nooit meer oorlog, altijd vrede!

Allo! er geen d'ngen zijn, duizend maal verschrikkelijker, zelfs dan een oorlog met atoombomben! En alsof niet dit het ergste is, dat het oude monster weer levend wordt en zich verliest en verderf gaat spuwen in de wereld.

En ik wilde, dat wij niet langer praatten over oorlogskansen; want zooang die er zijn, is het nog niet aan het einde toe. Ik wilde, dat we ook niet meer praatten alleen over economische problemen, maar dat we heel nuchter den geest van den tijd zagen: dat we met volle zellen gaan naar den zevenden „kop“. Dat is: de zevende openbaring van „Babel“; een wereld volmaakt goddeloos, waarin we doodeenzaam zullen staan, omdat er geen plaats meer is voor God en Zijn Christus en Zijn Tabernakel en degenen, die daarin dienen.

En als ik dit lees, dan begrijp ik dat Johannes verbijsterd was over dit visioen. Maar toch geloof ik, dat zijn verbijstering eigenlijk een diepere oorzaak heeft gehad. Hij is het meest geschrokken van die vrouw op dat scharlakenroode beest. U herinnert U wel, dat Johannes in de Openbaring ons al eerder een vrouw heeft laten zien, een vrouw bekleed met de zon; en de maan was onder haar voeten en op haar hoofd was een kroon van twaalf sterren; — de kerk, bekleed met de glorie van boven, omdat zij in deze wereld den Christus mocht indragen en moeder mocht zijn van het heilige zaad. En hier is de vrouw bekleed met de heerlijkheid van beneden, met purper, scharlaken, goud en juwelen en parelen. En waarom Johannes daarvan zoo geschrokken is? Het is dit: deze vrouw is ook: de kerk, maar dan de afvallige kerk, de bruid, die tot hoer werd. Johannes heeft haar naam op haar voorhoofd gezien, precies zooals in het Romeinsche rijk al de publieke vrouwen den naam op het voorhoofd droegen. En die luidde: het groote Babel. Maar Johannes zegt: dit is een verborgenheid. Want je moet niet denken aan de stad Babel of aan den staat Babel, maar je moet het overdrachtelijk, geestelijk, verstaan — precies zooals hij in hoofdstuk 11 van Jeruzalem zegt: de stad, die geestelijk genoemd wordt Sodom en Egypte, alwaar onze Heere gekruisigd is. Hij wees daarbij dus duidelijk naar Jeruzalem. Zoo ook hier: haar officiële naam is niet Babel, maar geestelijk verdient ze Babel te heeten. Want in die vrouw, die hoer werd, in die afvallige kerk, daar leeft de geest van het oude Babel, die geen kans meer kreeg zich te incorporeren in een wereldrijk, maar die wel kans heeft gezien zich een gestalte te scheppen in de kerk. Die kerk is Babel, omdat zij doet wat het wereldrijk van het begin af aan heeft gewild: eenheid zoeken zonder te gelooven in de belofte en zonder zich te bekommeren om Gods eisch. En dan noemt ze zich kerk, getooid met glorie van den hemel, maar ze is Babel. Want ze zoekt haar glorie in deze wereld en heeft haar hart verpaid aan de schatten van beneden. Zij noemt zich vrouw van God

en bruid van Christus, maar ze is in werkelijkheid de moeder der hoerijen en van de gruwelen der aarde, d.w.z. de opperhoer.

Natuurlijk, dan hoeven we niet te denken aan zedeloosheid, al komt dat er wel bij; U weet: als de Bijbel spreekt van afhoereren, — dat is er dan, als de kerk de trouw aan God die haar „Man“ is vergeet en het verbond breekt. De hoerij is er dan, als de kerk de geboden Gods schendt. En dan in dat verband en als gevolg ervan komen natuurlijk ook de gruwelen van de ontuchtigheid, maar dit overspel is de heele radicale afval, de breuk van het verbond en de moord op haar kinderen.

Kampen.

B. HOLWERDA.

UIT DE SCHRIFT

De wang geboden

Ik bood..... mijn wangen.

Jes. 50:6.

Christus heeft meermalen heftig zich verzet tegen zijn vijanden en tegensprekers. Dat heeft de vraag doen opkomen: houdt Hij zelf zich wel aan zijn eigen woorden?

Zij, die dit „vraagstuk“ opwerpen, herinneren eraan, dat Christus gesproken heeft: als iemand u op de rechterwang slaat, keer hem ook de andere toe. Welnu, zoo brengen zij dan in het midden: feitelijk doet Hij zelf dat niet; want in plaats van te zwijgen, houdt Hij een strafrede, meer dan eens; en de woorden zijn dan o zoo zwaar geladen.

Maar, — wie zoo spreekt, vergist zich toch. Want vooreerst: indien men den muggenzifter spelen wil, dan mogen wij opmerken, dat het gestelde geval hier niet aanwezig is. Ga eens voor iemand staan: en doe eens of ge hem op de wang wilt slaan: „zonder erg“ komt uw slaande hand op zijn linkerwang terecht. Ge kunt — indien ge zelf rechtshandig zijt — den opponent alleen dan op de rechterwang slaan, indien ge, niet „zomaar“, en niet „zonder erg“, doch zeer nadrukkelijk en opzettelijk uw rechterhand in beweging brengt, en met het bovenvlak ervan den slag toebrengt. Zoo'n slag is dus nooit ruw geweld, nooit een wilde, onbeheerschte uiting van drift. Hij geschiedt planmatig, technisch, weloverwogen. Maar wat den Christus overkwam, was telkens weer het ruwe geweld, dat ook zonder voorafgaande conclusie, zonder een tevoren ingesteld onderzoek alle debat afsneed, en „op den ander inhakte“. Wie den man die rustig de rechterwang slaat, even rustig de linkerwang toekeert, wil daarmee zeggen: onze beslissingen zullen, wat mij betreft, niet „in het vlak“ van geweld genomen of verhinderd worden; de strijd wordt niet „in“ de conclusies, doch op grond van overwegingen gevoerd; doet gij mij onrecht, dan voer ik u en mij tot de noodzaak van argumentatie terug.

Welnu, dan volgt uit Christus' scherpe en herhaalde terechtwijzing van zijn tegensprekers, dat Hij tegenover hen juist de bergrede vervuld heeft. Hij zegt hun: gij moet toch immers „betuigen“? Waar is uw argument? Waar blijft uw „rapport“ (dat verantwoord doet)? Moet gij in Gods kerk niet aanwijsbare en aan de Schrift ontleende gronden aanvoeren? Is sleutelmacht soms een karikatuur geworden? Trapt men een deur open of toe, of: opent en sluit men de deuren op gronden, die God en menschen hooren mogen? Wie rustig argumenteert, die keert den ander in werkelijkheid de linkerwang toe.

Er is evenwel nog meer te zeggen.

We moeten met al zulke vragen, met name in de adventsweken, terug naar Jesaja 50: dan vinden we meteen het dieptepunt.

Want in dit hoofdstuk is juist datgene aan de orde gesteld, wat hier den sleutel der verklaring geeft: de „Knecht des Heeren“, d.w.z. de Borg, de Voorspraak, de Voorbidder, de „Synegor“ van Jesaja 53, komt daar zijn recht opelschen van zijn beschuldigers, zijn „gatorin“, en daagt hen uit, nu maar eens voor den dag te komen (vgl. Micha 6) met hun aanklachten. De profeet zelf, zich vereenzelvigend met Gods getrouwe volk, en beide ziende in eenheid met den grooten „Knecht des Heeren“, den Ebed Jahwe, begint in Jes. 50: 4—9 de „procedure“. Een vertrouwde figuur: men brengt zijn zaken voor het gerecht, voor de „goden“ (rechters), voor het bondsforum. Er zijn officiële „aanklagers“ (gatorin) en voorsprekers (pleiters, helpers, synegorin). Nu is de Ebed Jahwe („Knecht des HEEREN“) zelf in geding: Hij, de groote „Synegor“ der zijnen, de Advocaat-Paraleet der Bondsgemeente, één met zijn bode Jesaja, één met zijn miskende volk, en dragende hen allen:

Ik bood mijn rug dengenen die slaan
en mijn wangen hun, die tot kaalworden toe de
[haren uittrokken.

Mijn gelaat verborg ik niet
tegen hoon en speeksel.

Daar hebt ge ze: zijn persecutoren, zijn aanklagers, die niet eens op een uitspraak wachten: ze loopen er op vooruit.

Maar de Synegor zwijgt stil, al maar door:

Ik heb mijn gelaat gehouden als een kei,
en ik weet, dat ik niet beschaamd uitkomen zal.

Hij die mij rechtvaardigt is vlakbij,
wie wil den strijd met mij opnemen?
Laat ons samen ieder zijn positie kiezen:
wie is mijn opponent voor de ballen? ¹⁾

Als nu de Ebed Jahwe, de groote Synegor, Helper, Voorbidder, vraagt: laat ons procederen, maar dan ook de stukken op tafel, — dan vinden we daar het goddelijk proces: de „Synegor“ staat onder de „gatorin“ — Hij spreekt, als de stukken op tafel komen en als Hij zwijgt, dan is ook dat nog een rechtshandeling, om de valsche gatorin, de valsche aanklagers

¹⁾ Sidney Smith, Isaiah, Ch. XL—LV, London, 1944, 71: Let us together take one stand. Who is opposing me at law? Reeds in vs 1, 2a zijn we in de rechtbank, staan we voor de ballen: Scheidingsprocedure? Vgl. 41: 1—5, 21—29; 43: 8—13, 22—28; 44: 6—8; 47: 1—11: Begriep distinguishes the summons of an accused party or debtor to a legal decision, the speeches of both parties in court, the jurge's summing up, the description of the procedure in court (p. 95). G. Hoffmann argued from the similarities to Job he formed in 40: 2; 50: 9; 51: 8 (p. 96). Ook N. Johansson, Parakletos, Lund, 1940, 53, legt den nadruk zoowel op het forensische klimaat van Jes. 50: 4 — 9 als op de parallelle met Job, die trouwens zelf onopzettelijk rechtstermen gebruikt: melita, synegor, gator etc.

PLURIFORMITITIS

Het vorige weken besproken incidentje van het haastig afvliegen van synodocratische voorgangers op een geïmproviseerd term (van den „altijd royalen“ God), waarmee de aangevochten leer der gemeene gratie op de been scheen te kunnen worden gehouden, heeft een symptomatische en in zooverre algemeene betekenis. Het laat ons zien, hoeveel kwaad kan worden aangericht, als iemand een onjuiste terminologie kiest voor een in zichzelf niet-zoo kwaad bedoelde zaak. De onjuiste term zet zich dan vast in het geheugen der menschen; leerlingen willen hun meester niet loslaten; de term, ofschoon zelf soms ingaande — wat Kuiper van de pluriformiteit der kerk erkende — tegen het spraakgebruik der confessie, krijgt straks een min of meer dogmatische klank, wordt zoo onwillekeurig ook zelf confessioneel geijkt geacht, en het kost veel moeite en verdriet, hem er straks weer uit te werken. Stilstand is er immers niet.

Zie het maar weer aan de pluriformiteit. Kuiper heeft, van de belijdenis zich in dezen los makende, de pluriformiteit der kerk geleerd. Met behulp van dit adagium loopen thans duizenden de confessie voorbij en voeren een praxis in, die tegen de confessie indruischt. En nu komen zijn leerlingen meer en meer vrijmoedig aandragen met een nieuwe leus: de pluriformiteit van het belijden. Of van de belijdenis.

Zoo b.v. in S.S.R., de Unie van aanvankelijk gereformeerde studenten aan openbare hogescholen. Daar zijn thans geesten aan het werk, die, als ware het de gewoonste zaak ter wereld, schrijven over de pluriformiteit van het belijden.

Nu moet men hun toegeven, dat ze voor dit nieuwe, en, laat het maar meteen gezegd zijn: ongereformeerde adagium, voor een deel kunnen teruggaan op Kuiper zelf. Deze heeft immers de pluriformiteit van de kerk willen steunen, o.a. met het argument, dat de waarheid Gods zoo rijk was, dat men geen enkele kerk kon vinden, waarin die volle waarheid geheel en al tot haar recht kwam. De éne kerk kon dit waarheidselement, de andere weer dat naar voren halen; zoo vulde het éne het andere aan.

We gaan daar thans niet op in, doch volstaan met de opmerking, dat hier van aanvullen sprake is, wat iets anders is dan tegenspreken. „Aanvullen“ geschiedt daar, waar men waarheid A en waarheid B over twee kerken verdeeld ziet, terwijl ze beide van God zijn, en dus tot BEIDE alleen maar „ja“ gezegd worden moet. Maar er zijn gevallen, waarin ten aanzien van waarheid A de een „ja“ en de ander „neen“ spreekt; en insgelijks voor wat betreft waarheid B. Ieder beseft onmiddellijk, dat het een ongeoorloofde sprong is, wanneer nu iemand den pluriformiteitsnaam overdraagt van aanvullings- op tegenspraak-gevallen.

Maar dat is een tweede zaak. De eerste is, dat Kuiper zelf, door kerkelijke pluriformiteit te verdedigen met het argument, dat de „waarheid“ te rijk en te veelomvattend is voor één kerkinstituut, daarmee de pluriformiteit tot een „aletheïsche“ aangelegenheid gemaakt heeft. Althans daartoe óók. (Aletheïsch beteekent: samenhangend met de „aletheia“, de waarheid, of met de vraag, wat al of niet „alethes“, waar, is). Toen hij vervolgens van deze aletheïsche zienswijze oversprong op de pluriformiteit van de kerk als geïnstitueerde waarheidsverknogister of waarheidsbelijdester, nam hij eigenlijk het hek van den dam. Men kon immers onmiddellijk hem, den stichter eener vrije universiteit, de vraag stellen: waarom predikt u niet de pluriformiteit der universiteit? De waarheid is zoo rijk, en zoo veelomvattend, dat geen enkele (geïnstituëerde) universiteit haar ooit ten volle uitputten kan; de éne zal hiérop, de andere dáárop het licht doen vallen; en dus: neem, tot troost over de gedeeldheid der universiteiten, het dogma aan van de pluriformiteit der universiteiten en der we-

met den president, te dwingen te komen tot de eigenlijke stukken, de groote hoofdzak: het Messiaansche ambt van den Ebed Jahwe.

En zie, als dát geschied is, dán komt de schifting: niet tusschen ras en ras, Jood en Romein, Kájafas en Pilatus, doch tusschen geloof en ongeloof; tusschen de ongelovige Joden en het zich bekeerende „overblijfsel“. Wie is er onder u? zoo vraagt vs 10, die Jahwe vreest en naar zijn Knecht, den Ebed, die Israël tot Synegor wil wezen, wil luisteren, langdurig en geduldig: eerst de tekst, dan de uitleg? Die vraag: wie is er onder u? is de schiftingsvraag: wie wil en wie wil niet? Die willen, zullen behouden worden. Maar (vs 10), wie den brand der eigenwilligheid in smaad en valsche getuigenis ontsteekt, zijn eigen vuur zal hem verteren (vs 11). En dat zal straf zijn vanwege den hemelschen President van den Hoogen Raad hierboven.

Als „Knecht des Heeren“ voor den rechter geplaatst, z.w.e.g., gelijk wij lezen, de Christus: achter den president zag Hij den President, achter het aardse consistorie het Hemel-Consistorie. Laat ons niet anders zien. Hij bood zijn wang als Borg den Satan; bieden wij uit dankbaarheid de onze aan Hem en aan de zijnen, — „hun slaan zal dan ons hoofd niet breken“.

K. S.

KERKELIJK LEVEN

tenschap; en kijk eens, hoe ver ge het sturen kunt. De V.U. één van de vele vormen der Hoogere Universiteit, der Onzichtbare, der Ware. De Lutherse ook. Waarom de Roomsche niet? De Utrechtse? En wat dies meer zij?

Intusschen, wij gelooven, dat in dit voortschrijden van het een naar het ander een ziekte openbaar wordt; vandaar ons opschrift: pluriformitis. De onzalige sprong van (denkbeeldige) gevallen, waarin de een A, de ander B, maar God zelf zoowel A als B zegt (aanvullingsgevallen), op die andere, waarin de een „A“, en de ander „weg-met-A“ roept (tegenspraak-gevallen), móet zich wreken. De wraak neemt de vormen aan van een onbarmhartig voortschrijdend relativisme. Van verzoening van ja en neen. Van het maken tot een bijkomstigheid van die dingen, waarvan men eerst heeft bezworen, dat ze geen bijkomstigheden doch als te belijden goddelijke waarheden waren geopenbaard, gelezen uit alle boeken, die er maar zijn, boek der natuur, boek der historie, boek der conscientie, boek der wet, boek des evangelies, en wat meer als „boek“ is uit te geven.

De consequentie van dit ziekteproces is natuurlijk, dat men (in theorie) de kerkelijke belijdenis reserveert voor de kerk, doch in allerlei niet-kerkelijk verband terugrijpt naar een kleiner quantum. Alsof niet ook het kleinste quantum woorden — als de woorden maar worden gevuld met inhoud — precies gelijk staat met een even groot aantal hoofdstukken-van-leer-als-er-woorden-zijn. Zoodra een bepaalde belijdenishoud wordt aangevochten, komt de kerk, noodgedwongen, en tevens krachtens een goddelijke genade, die haar te rechter tijd leert staan voor de openbaringsinhouden, er toe, precies te zeggen, wat ze onder die woorden verstaat. En daar kan ze dan nooit meer van af. Men kan nu eenmaal niet afkomen van wat aanvaard is als goddelijke openbaringsinhoud.

In S.S.R. hoort men al spreken over een „verband-sbelijdenis“. Ik hoor de lieden van de roomsche universiteiten of corpora al meesmuilen: zij kijken rustig toe, als protestanten zich terwille van het feit, dat men in een bepaalde vereniging niet allemaal meer gelooft, wat men eerst beweerd te gelooven, nu zegt: houd je mond over dat niet gelooven in de kerk, want daar krijg je maar moeite en geharrewar en schorserij en zoo om zulke dingen, maar laat ons in de vereniging elkaar tegemoet komen met een „verband-sbelijdenis“: hetgeen neerkomt op een: terwille van het verband met diegenen, die ons om de een of andere reden ontmoeten willen, inslikken van de belijdenis. Men loopt zoo van zichzelf vandaan. Begonnen met het zeggen: wij zijn een unie van gereformeerde studenten (d.w.z. van zoodanigen, die voor alle gevallen en in alle omstandigheden de gereformeerde symbolen erkennen als goddelijke waarheid), eindigt men straks met het zeggen: wij laten het voor ieders verantwoordelijkheid, of hij bij ons wil hooren, maar als hij straks niet bij ons BLIJKT te behooren, dan zullen we terwille van hem onze samenleving maar binden aan iets anders, dan we als bindend voor ons heele bestaan erkennen, toen we in zee staken als unie van gereformeerde studenten.

De term „verband-sbelijdenis“ lijkt dan mooi; maar in werkelijkheid is het geen belijdenis, doch een couplet ervan; en het verband, dat men zoo krijgt, is niet meer genormeerd door wat men als norm erkend heeft, doch door den wil-om-mekaar-vast-te-houden, nu we „tóch eenmaal“ bij-elkaar-zijn.

Heeft men wel eens zich ingedacht, hoe het gekomen is tot het opstellen van meer in bijzonderheden afdalende belijdenissen?

Het is eigenlijk zoo heel gewoon gegaan: men begon met de twaalf artikelen (het apostolicum). Velen

zeggen
hetzelf-
hooft
en vra-
de hoo-
Maar
van wa-
kiez
16), m
den d
te rui
te pe
loos d
voud
(heut
ten; e
opdrin
het ou
Niet
lijk e
ders, n
duidelj
Die
hoofdst
tege
algeme
ze z
arti
looft, d
belijden
com
den „G
knabbe-
d.w.z.
woor-
tie m
is ge
maar
opzet
die r
trinitar
als zoo-
ze hie
maar h
Vader
wegger
geniaal
Hegel,
en ook
dan ook
zen: d
onderac
den Vas
den Ge
ten, wa
gen te
schieder
God
kelen
wérk
nemend
reflecte
zelf-ont-
keling,
wordt d
zelf bev
Welnu
heirlege
artikele
breken.
opnieuw
coupeer
mensch
En n
aanhafe
strategie
meente
daan is
het tr
schem
te verw
Maar
We z
dament
zich, he
gen o-
teeren,
puntiger
lijk a
Daar
die in d
het schi
dan dan
loci-der-
Neen,
com
kelen
zich dan
die belij
twaalf
die fout
losla
ze he
artikele
kerk; al
telwerkt
bedrijf.